

Kirkjubátar komair við kirkjufólki

inum í teimum bestu plöggunum, tey áttu — hetta vóru litfagrir landspartabúar — og hver við sinum matskrini, tí matur mátti havast við fyrri dagin. Ofta høvdu tey eisini eina kurv ella eitt turriklæði við, tí farast mátti tíðum til handils í kirkjubygðini, tá komið varð úr aftur kirkju. So varð báturin drigin úr neystinum og hver settist í sin sess.

Leiðin var tíðum long, einar 10–15 km hvønn vegin og roðarar vórðu skiftir eina ella fleiri ferðir á vegnum. Skift varð á ávisum støðum, tað kundi vera undir einum litlum hólmi, har tvær fjallaroðir komu saman ellauttan fyrri onkra aðra bygd. Bert tveir roðarar vórðu skiftir isenn, so báturin skuldi ikki missa ov nógv av ferðini. Bæði mannfolk og konufolk roðu, hvørt kynið fyrri seg, og ongar fastar reglur vóru fyrri, nær hver skuldi rógva, hóast tað um eina bygd varð sagt, at har roðu konufólkini fyrri helmingin av teinum í kirkju, mannfolkini tann seinna og menninir aftur fyrri

helmingin úr kirkju, so at fólkíð í kirkjubygðini skuldi halda, at menninir roðu allan teinin báðar vegir!

Tá lagt varð at landi í kirkjubygðini, snákaðu tey sær, aðrenn tey fóru niðan í kirkjuna, eisini fingur tey sær tíðum ein bita, um ferðin hevði verið long. Tá komið var úr aftur kirkju, vóru altíð stundir til at prátta við vinir og skyldfólk úr øðrum bygðum, til at frætta tíðindi og skifta orð um tey, sum lýst hevði verið fyrri av prædikustólinum. Farið varð eisini í handlarnar ella inn á gólvíð hjá skósmíði og ursmíði viðvíkjandi lutum, sum skuldu umvælast, eisini fingur summir av monnunum sær ein »kirkjunsnap« á gistingarhúsinum ella meðan teir lógu á bønnum uttan fyrri kirkjugarðin.

Heimferðin

Kirkjubátarnir úr teimum ymsu bygðunum lögdu frá landi í kirkjubygðini so nøkumlunda isenn, og tann fyrsta partin av leiðini varð kapprógvíð, tí umráðandi var ikki at gera heim-

bygdini fyrri skommum og dúgliga varð tikið á. Tá komið var nakað út á seinnapartin, varð komið heimaftur. Báturin varð drigin í neystið, sum síðan varð læst. So varð farið heim aftur til húsa við árinum at siga teimum, sum við hús høvdu sitið frá prædikuni og teimum tíðindum, sum høvdu verið at frætta.

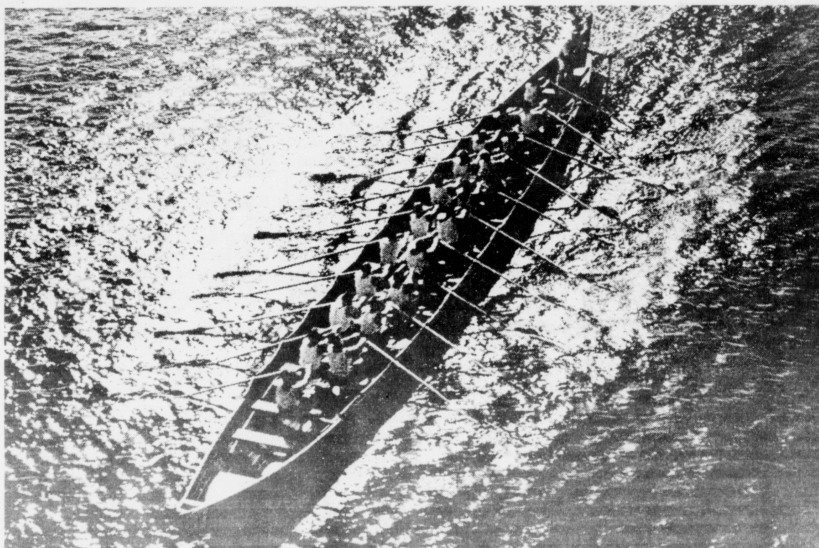
Róð varð í kirkju frá várunum, tá isurin fór og út í november, tá Siljan-vatnið aftur frysti til. Um veturin varð farið í kirkju eftir isinum á sletu.

Men eisini verðsligt brúk varð gjørt burtur úr kirkjubátunum, um so var, at hetta kundi verða til frama fyrri alla bygðina, t. d. til marknaðarferðir ella við onnur høvi, tá øll bygðin ætlaði sær til okkurt serstakt. Eisini brúktu teir ungu menninir í bygðini kirkjubátin, tá teir skuldu mæta til hertænastu í Mora.

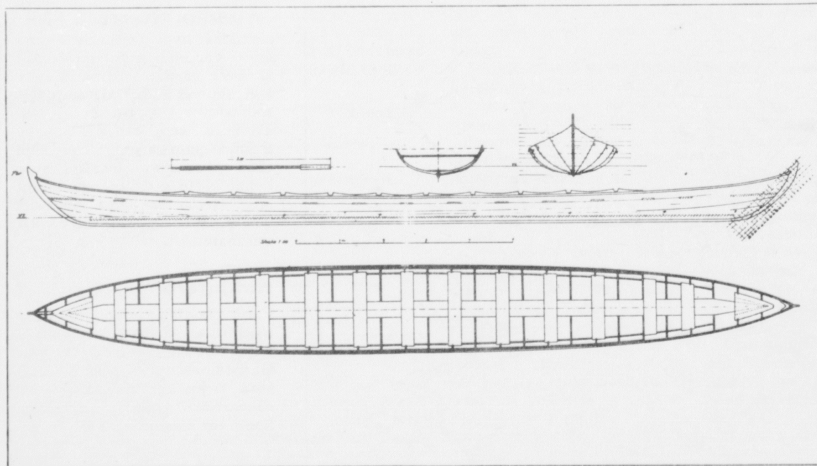
slagnum hava fornfroðingar funnið undir royndargrefstri á tí velduga øki við fundum frá víkingaöld á Sollero-mni. Bátarnir vórðu bygdir uttan form (skabelón). Tað var eygamátið hjá bátasmiðinum og hansara vakurleikaansur, sum skapti teir mju og vøkru kirkjubátarnar. Á Bayeux-veggjatjaldinum frá seinast í 11. öld sæst á einari av myndunum ein skipasmiður standa og kika oman eftir síðuni á einum víkingaskipi. Somu rorslu og støðu kunnu vit eygleiða hjá kirkjubátasmiðinum Anders Bondesson í tí filminum, sum Nordiska Museet tók upp, meðan hann bygdi ein kirkjubát í 1941. Ikki fyrr enn øll borðini eru uppkomin, verður báturin bandaður, og bondini verða skapað eftir borðunum og ikki øvugt.

Nýggir flutningshættir

Sollerón-bátarnir vórðu ikki bert brúktir á Siljan-vatninum, men

»Brudpiga« á Roskilde fjørðinum í 1974. Henda kirkjubátin lótu Svíar víkingaskipahellini í Roskilde til gávus

Tekning av kirkjubátinum »Rättvikarene«, sum Anders Bondesson bátasmiður bygdi í 1941

Serstakur byggiháttur

Allir bátarnir, ið brúktir vórðu á Siljan-vatninum, vórðu bygdir á Solleroynni, har nógvir menn høvdu landbúnað ella fiskiskap við bátasmiði sum framhjá-vinnu. Kynstrið at smíða bátar gekk frá faðiri til son gjøgnum ættarliðini og ymiskt í sniðinum og smíðingarráttinum á bátunum gongur heilt aftur í víkingaöld. Í sniði er kirkjubáturin spískur til báðar endar, og lutfallið millum longd og breidd er tað sama sum á víkingaskipinum frá Skuldelev-fundinum. Eitt annað sereyk-kenni við kirkjubátunum frá Siljan-vatninum er, at teir eru súðubygdir, men ikki negldir saman sum aðrir bátar, men groyptrir saman við jarnkrampum. Hesir krampar kunnu best berast saman við stórar heftiklemmur. Teir verða drivnir gjøgnum tvey borð, nyktir og endarnir hamraðir inn í aftur borðini. Krampar av hesum

eisini á øðrum vøtnum og áum í Dalarne. Tá bátar skuldu flytast, aðrastaðni, varð hetta altíð gjørt um veturin á sletu, tí hetta var høgligast.

Sum áður nevnt minkaði áhugin fyrri at ferðast við kirkjubáti frá 1890-árunum. Størsta atvoldin í hesum mundi helst vera, at tær triggjar stóru sóknirnar vórðu sundurlagdar og at nú vórðu kirkjur bygdar úti á smábygðunum, sumpart fyrri ríkiskirkjuna, sumpart fyrri tær mongu trúarrørslur, sum stungus eg upp um hetta mundið. Ein onnur orsök var, at nú vórðu betri vegir gjørdir. Nú bar til at koyra í kirkju í vogni og ungdomurin fekk hesar nýmótans súklurnar at koyra á. Ikki tí, leiðin eftir landinum gjørdist ikki stórvegis styttri av hesum, men hetta var líka sum hildið at vera eitt sindur hábærsligari, og eisini sluppu tey nú frá knossinum við árarnar. Um 1890 varð fyrsta damp-